

UITGEMERGELD INDIË

schrikbarende nood die zich onder *hun* bestuur was gaan aftekenen. Spraken de Indonesiërs over de wenselijkheid van een snelle terugkeer van 'normale levensomstandigheden', '*djaman normal*', dan sloeg dit op de *Nederlandse* tijd.

★

Ruw geschat is van de ingezetenen van Java één op de twintig tijdens de Japanse bezetting bezweken. Wij herinneren er evenwel aan dat van de politieke gevangenen die in de gevangenissen op Java opgesloten zaten, meer dan de helft om het leven kwam. Voor wie in vrijheid bleef, was de overlevingskans aanzienlijk groter.

Die conclusie lijkt ons de gepaste overgang naar de twee hoofdstukken waarin het lot beschreven zal worden van de twee grote groepen die juist van die vrijheid waren beroofd: de krijgsgevangenen en de geïnterneerden.